

Sprawa polska w politycy wielkich mocarstw.

Wybuch "wielkiej wojny" tworzył dla Polaków zupełnie nową sytuację: przeciwko sobie stanęli zaborcy, dotąd zjednoczeni. Dawało to możliwość odzyskania niepodległości.

Sytuacja Polski w czasie początkowych działań wojennych:

- ➔ Sprawa polska nie zajmowała żadnego znacznego miejsca w polityce państw walczących,
- ➔ Ziemie polskie były głównym teatrem działań wojennych,
- ➔ Powołanie do armii państw zaborczych około 2 milionów obywateli Polski,
- ➔ Francja i W. Brytania problemy związane z Polską traktowały jako wewnętrzne kłopoty Cesarstwa Rosyjskiego,

Państwa zaborcze wobec Polski

Polacy mieszkający w poszczególnych zaborach zostali wcieleni do armii zaborczych. Obie strony kusity obietnicami w zamian za poparcie ich w wojnie.

Rosja:

- 1914 odezwa księcia Mikołaja (naczelnego wodza armii rosyjskiej) z obietnicą zjednoczenia Polaków pod berłem cara
- 1917 Rząd Tymczasowy za niepodległą Polską w sojuszu z Rosją

Niemcy i Austro-Węgry:

- 1914 wspólna odezwa naczelników wódzów z obietnicą niepodległości (ale bez jakichkolwiek szczegółów), Wilhelma II i Franciszka Józefa I,
- 1915 okupacja Kongresówki (strefy niemiecka i austriacka)
- 5 XI 1916 "manifest dwóch cesarzy" ("akt 5 listopada") – zapowiedź utworzenia Królestwa Polskiego na ziemiach zaboru rosyjskiego (dziedziczna monarchia konstytucyjna, brak szczegółów odnośnie granic)

1917 utworzenie Rady Regencyjnej Królestwa Polskiego – budowa polskiej administracji

Formacje polskie w czasie I wojny światowej

1) Formacje polskie po stronie Państw Centralnych:

– VIII 1914 wymarsz Pierwszej Kompanii Kadrowej (spośród członków organizacji strzeleckich podległych Piłsudskiemu) do Kongresówki w celu wywołania tam

powstania – niepowodzenie w związku z niechęcią mieszkańców Kongresówki

– VIII 1914 utworzenie Legionów Polskich u boku Austro-Węgier (20 tys. żołnierzy, na czele Józef Piłsudski) – rozwiązane w 1917 z powodu odmowy złożenia przysięgi na wierność cesarzowi Niemiec (“kryzys przysięgowy”: Piłsudski uwięziony w Magdeburgu, żołnierze internowani)

2) Formacje polskie po stronie Ententy:

– 1914-1915 istnienie “Legionu Puławskiego” u boku Rosji (1 tys. żołnierzy)

– 1917 utworzenie “Błękitnej Armii” we Francji (70 tys. żołnierzy, na czele gen. Józef Haller)

Umiędzynarodowienie sprawy polskiej

Akt 5 listopada 1916 r. oznaczał formalne umiędzynarodowienie sprawy polskiej (dotąd uważano to za wewnętrzną sprawę Rosji)

1917 – utworzenie Komitetu Narodowego Polskiego we Francji (Roman Dmowski; oficjalne przedstawicielstwo polskie uznane przez inne państwa Ententy) i armii polskiej we Francji

I 1918 orędzie prezydenta USA Woodrow Wilsona (“14 punktów”) o warunkach pokoju; zapowiedź utworzenia niepodległego państwa polskiego z dostępem do morza, na ziemiach zamieszkałych dotąd przez ludność polską (**słynny punkt 13**).

W dniu zakończenia wojny 11 XI 1918 roku Józef Piłsudski przejął władzę w Królestwie Polskim, co oznaczało odzyskanie niepodległości po 123 latach zaborów. Na konferencji pokojowej w Wersalu zdecydowano o granicach nowego państwa (Polskę reprezentowali tam Roman Dmowski i Ignacy Jan Paderewski).